

Ivan Šaško
pomoćni biskup zagrebački

Homilija

U EUHARISTIJSKOME SLAVLJU

Osamnaeste nedjelje kroz godinu (B)
povodom Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana branitelja

Zagrebačka proostolnica, 5. kolovoza 2012. u 10 sati

Liturgijska čitanja: Izl 16, 2-4.12-15; Ps 78, 3.4bc.23-25.54;
Ef 4, 17.20-24; Iv 6, 24-35)

I.

Čovjek koji prigovara; nezadovoljan čovjek koji se buni; razočarani narod koji mrmlja... Nije nam nepoznat takav okvir koji pred nas stavlja Knjiga Izlaska, da bi nam očitovala Božju prisutnost. Zapravo, s pomoću ovoga odlomka još jedanput jasno vidimo zbog čega je Biblija trajno živa, sposobna progovoriti ljudima bilo kojega vremena. Neposredni cilj napadaja nezadovoljnih ljudi, izabranoga naroda su Mojsije i Aron, ali je pravi optuženik zapravo Bog.

Zbog čega ljudi negoduju? U temelju njihovih prigovora nalaze se dvije datosti. Prva je općenite naravi – izgubljena prijašnja sigurnost, pa makar ta sigurnost bila vezana uz ropstvo, uz život u neslobodi, u ugasloj nadi i pod neprestanim prijetnjama smrti. Druga je datost neposredna i jednostavna – ljudi osjećaju glad, više nisu siti; negoduju, jer – kako kaže Sveto pismo – više ne sjede „kod lonaca s mesom“ i ne jedu „kruha do mile volje“. Čuju se njihove žalopojke zbog toga što više ne sjede i što nisu siti. Žale se što ih je Bog po Mojsiju i Aronu izveo u pustinju, iz sigurnosti u nesigurnost. Iz sitosti u glad.

Hod izabranoga naroda pustinjom stvarna je slika kušnje kojoj je podvrgnut svaki vjernik. Svaki čovjek se nađe pred nekim loncem vlastite sigurnosti ili u srce usadi nešto što ga prikuje i ne dopušta mu izlazak.

Kada Bog ulazi u naše živote uvijek prevrne poneki lonac naših sigurnosti i nepokretnosti. Svaka kušnja u sebi ima čudan zahtjev – traži od nas da iskusimo prazninu. U teškim, ali ključnim trenutcima našega života kao da teško možemo reći da nam Bog nešto daje. Baš suprotno, čini se da nam nešto ili sve oduzima. Oduzima nam upravo ono što smo smatrali da nam je najpotrebnije; odmiče od nas uporišta i sidrišta, da bismo vidjeli njega. I da bismo doživjeli iskustvo darovanosti.

II.

Nije li tako, predragi vjernici, bilo i prije sedamnaest godina? I prije dvadeset godina; i prije stotine godina? Kada smo se najviše radovali, kada smo mislili da ne postoji čaša gorčine koju hrvatski čovjek nije ispio, doživjeli smo da je sve što smo sanjali, nastojali; za čim smo čeznuli i oduševljeno prihvatili nestajalo pod udarima mržnje i moći osvajača.

Govorili su nam što nam je uopće trebala težnja za slobodom, za pravednošću i istinom. Ionako znate da je domoljublje tlapnja; da veliki uvijek iskoriste male; da se politika poigrava životima naivnih... I nisu prestali govoriti to isto do danas, vraćajući nam i pogled i korake prema onome što su nazvali punim loncima. A ti

lonci mijenjaju svoju boju i oblik, njihov je sadržaj nešto drukčiji i hrana kojom žele zavarati ljudsku glad ima nova imena.

A mi smo danas ovdje i pred očima imamo oči ispunjene suzama radosti; ljude koji su i pred svojim mrtvima iskreno i zahvalno znali reći da nisu uzalud živjeli; ovdje smo s čežnjom kojoj prijete i zaborav i neka nova tumačenja povijesti i odmaci od istine. Koliki su se samo trudili objasniti nam da nije važna ni domovina, ni zastava, ni sloboda, ni istina te da su očitovanja ljubavi prema svojem narodu nepotrebna, pa čak i štetna.

Koliki su posegnuli za našim srcima brižnim stvaranjem popisa 'hrvatskih krivnja' i unošenjem sumnje u najplemenitija djela. Htjeli su doprijeti do najdublje u našem biću i ugaziti oduševljenje. Jesu li uspjeli? Jesu li godine zaboravom prekrile osjećaje do te mjere da više ne razlikujemo slobodu od ropstva, pune lonce gorčine i oslobođen korak koji ne živi samo od kruha? Znamo li još uvijek reći što se uistinu događalo prije dvadesetak godina i mogu li hrvatski mladići i djevojke koji su tada tek rođeni, prepoznati zašto smo tada bili sretni?

III.

To je pitanje usmjereno ponajprije nama vjernicima. I konačno: Jesmo li pokušali moliti za Božju prisutnost koja nam i danas govori? Što nam se događa; zašto je tako? Ili smo razočarani zatisnuli uši, pogleda usmjerena prema izgubljenim sigurnostima, ne prihvaćajući pouku da se Bog dopušta pronaći baš onda kada mislimo da se povukao iz našega života.

I danas ima dovoljno onih koji obećaju, štoviše prigodno jamče da će nam biti bolje, ali nam nisu prethodno rekli što je za njih dobro, koja je konačna mjera dobra. Ne govore jasno što im znači život čovjeka, nad čime plaču i čemu se raduju; ne govore u što vjeruju i za što su spremni sebe izložiti. Kažu da će biti bolje, ali istodobno unose strah, nesigurnost, kako bi stari lonci izgledali još privlačniji.

Današnja nas Božja riječ poziva da život promotrimo dublje; da tu riječ usadimo u svaki trenutak pojedinca i naroda. Nismo dovoljno ozbiljno u svjetlu Božje riječi promotrili događaje unatrag dva desetljeća. Jer da jesmo vidjeli bismo jasnije da nam je Bog u trenucima najveće materijalne neimaštine i izvanjske nesigurnosti darovao znakove koji su živjeli od radosti i oslonjenosti na pouzdanje u Boga. Kada smo u prijetnjama djelovali najslabiji; kada smo osjećali napuštenost i ostavljenost, i kada su svi vjerovali da smo slomljeni, rodila se najveća snaga, dragocjenost međusobne solidarnosti, suosjećanja i dijeljenja, pomaganja i utjehe. Činilo se da smo prisiljeni živjeti od jednoga do drugoga dana, jačajući jedinstvo i zajedništvo i čuvajući nadu. I sada možemo vidjeti tolike trenutke u kojima nam je Bog bio blizu.

Nije nam očitovao samo pogubnost punih lonaca, kao simbola odricanja od najvrjednijega u čovjeku, simbola oholosti i posustajanja, nego nam je pokazao da u susretu s Bogom trebamo osjetiti svoju nedostatnost, svoju ljudsku stvorenost i ograničenost, upućenost na Boga koja mijenja srca i proširuje prostore novoga života.

IV.

U Evandjelju Isus prekora mnoštvo koje je išlo za njim riječima: „Tražite me, ali ne stoga što vidjeste znamenja, nego stoga što ste jeli od onih kruhova i nasitili se.“ Prigovara im zato što žele *biti nasićeni, bez potrebe za traženjem*. Prigovara im što žele posjedovati i znakove novoga života pretvoriti u vlastitu sigurnost.

Isus im na tragu neobičnih događaja u pustinji jasno govori da u Božjemu daru trebaju čitati obećanje uzvišenijega; u posjedovanju samo najavu onoga što čovjek nikada u potpunosti ne može posjedovati, u susretu samo pripravu za veći

susret. Ono što se nalazi pred našim očima potiče naš pogled i poglavito srce prema nevidljivome.

U današnjoj zahvalnoj molitvi se valja pitati imamo li snage kao narod vjernika biti oslonjeni na Božje obećanja koje nudi dobitak u prividnim gubitcima? S kojom samo lakoćom, usputno se spomenu mrtvi i poginuli, govoreći o praznini koju su ostavili. Kako se olako previdi da su oni ostavili ispunjenost neizrecivim darom. Mi vjernici ne smijemo ih svesti na gubitak, nego u praznini koja prijete ljudskomu srcu čitamo križ Krista Spasitelja koji je obespravio sebe, postao gubitnikom, da bi pobijedio zlo i smrt.

V.

Nakon mrmljanja protiv Boga, umjesto povratka za faraonove lonce Bog pustinju prekriva svojom rosom i pahuljama koje su dobile ime mana. Nezadovoljan je narod dobio dar za koji nisu znali što je. Zbog toga pitaju *man-hu? Što je to?* Dobili su hranu koje nosi ime jednoga pitanju: *Što je to? Man-hu?*

Iskustvo susreta s Bogom otkriva manu, nešto što ne poznaješ. Božji darovi nisu s liste naših želja, pripremljenih u skladu s onim što poznajemo. On nas uvijek stavlja pred nepoznato. Obično se kaže da nas nepoznato iznenadi i ponekad plaši, ali u životu s Bogom nužno nailazimo na tanak sloj, na pahulje rođene iz rose, na malenost koja siti. Bog im nije pretvorio kamenje u kruh, da bi se mogli zaustaviti i nepomično čekati. Dao im je hranu koju treba skupljati iz dana u dan, u zahvalnosti koja mora uočiti slabost čovjeka i čudesnu Božju veličinu.

Oslobađajući domovinu toliko se puta čulo da nas je sam Bog spasio i bio s nama. U sedamnaest godina postojali su mnogi kojima se taj odgovor nije sviđao. Sve su događaje sveli na političko dogovaranje, na ljudsko umijeće, na omjere snaga i okolnosti, na prepravljane svojih životopisa.

Ali srce koje se i danas raduje hrvatskoj zastavi ipak zna da je tih dana u hrvatskoj pustinji postojala rosa i tanak sloj plodova nade od kojih se živi duže od povijesnih događaja. U sedamnaest je godina bilo puno onih koji su očite znakove Božjega otajstva željeli svesti na poznatost i obećavali privlačna obilja kruha, dok su nam najizvršniji sinovi i kćeri naše domovine govorili da trebamo živjeti od malenoga, poniznoga dara, skupljajući svakoga dana snagu da ne bismo previdjeli Boga koji želi hodati s nama.

VI.

Kao kršćani znamo da život pred nas stavlja križeve pred kojima se pitamo: *Što je to?* Križ je mana, tj. očitovanje neočekivanoga Boga. Križ nas uči koliko malo znamo o životu; kako je slab doseg naših planova. Jer križ, viđen očima ljudske sigurnosti, ostaje prijetnja poraza, gašenja života, prezrenosti i pobjede zla. Kad stojimo pred križem Bog u nama budi pitanje: *Što je to?* Ono isto pitanje koje je postavila Blažena Djevica Marija u susretu s neočekivanim pozdravom anđela i viješću o dolasku Boga u svijet po njezinoj vjeri: *Kako će to biti?* Poznate riječi koje možemo pronaći u rječnicima, ali se smisao, dubina značenja nalazi samo u Bogu.

Svi oni koji misle da poznaju Boga; da su sposobni proniknuti u bit ljudskoga postojanja, da im je jasno kako se Bog očituje, zatvaraju se daru. Bog je iznenađenje; dolazi – kako kaže ta hrvatska riječ *iz-ne-nade* ili protiv svake nade.

Pred čudom Božje hrane koju nam je ostavio u euharistijskome kruhu jedini je stav zahvalnost koja povezuje dar slobodne zemlje i ljudi i dar nebeske rose koju zazivamo u molitvi: *rosom Duha Svoga posveti ove darove...* Taj kruh i vino koje nikada ne ćemo dovoljno poznavati hrana su vječnosti, istinski kruh koji nadilazi zemaljsku glad.

VII.

Između današnjega Evandjelja i čitanje iz Knjige Izlaska nalaze se riječi apostola Pavla, upućene kršćanskoj zajednici u Efezu, da treba „odložiti staroga čovjeka“ i „obučiti novoga čovjeka, po Bogu stvorena u pravednosti i svetosti istine“. Svatko se od nas nalazi pred pitanjem *što je to novi, a što stari čovjek*. Sveti Pavao upućuje na ponašanje, na kršćansko življenje koje ne pokušava spojiti nespojivo; koje ne popušta pred kušnjom zarobljenosti u privid blagostanja i iskreno traži slobodu.

Bog nas odgaja iz dana u dan, da ne popustimo u svojoj vjeri, da ne prepustimo svoju slobodu drugima, jer će nas vući iz nezadovoljstva u nezadovoljstvo, nego da u toj slobodi prihvaćamo stvarnost križa i svoj život i život naroda gledamo u svjetlu vječnosti. I kada se nađemo pred primamljivim ponudama koje nas žele nasititi zapitajmo se o svojoj gladi i sjetimo se da smo najveću sitost doživjeli od mrvica Božjega dara; u okusu zajedništva i nesebičnosti.

Okupljali smo se oko stolova, kada su nam kuće bile razorene; pjevali smo, kada je bol u grlu dopuštala samo jecaj; molili smo za oltarom, kada su od crkava ostali jedva vidljivi temelji...

VIII.

Braćo i sestre, duboko me dirnula poruka koju je putem Crvenoga križa od svoga sina branitelja iz zarobljeništva primila majka. U poruci je na brzinu bilo napisano: Živ sam, ali mi nedostaje kruha. Glad koja je vjerojatno pokazivala oskudicu najveće vrste, ali još više glad za mirisom i okusom slobode koju niti jedan zemaljski kruh ne može dokinuti. Govorim to zbog onih branitelja na koje mislimo dok u zatvorima čeznu za kruhom pravednosti i poštenja. Na koje mislimo dok se u svome povijesnom hođu nad našom domovinom pitamo *Što je to? Što se to događa?*

Ne zaboravimo da smo i danas pozvani u pustinji pronaći hranu od koje se živi, koja je oko nas, u ljudima koji spremno prihvaćaju križ i govore ljubavlju. Spomenimo se toga dok gledamo hrvatsku zastavu, da se na nju ne priviknemo, da nam nema što reći, da ne bude puki predmet koji postoji bez povezanosti s memorijom u koju su utkani životi naših bližnjih.

Braćo i sestre, dani spomena nas pitaju i što sami činimo; želimo li biti novi ljudi, hranjeni euharistijom, radosni u malenosti dara. Samo tako ćemo, bez straha hoće li istina preživjeti, svakomu na pitanje *što je to* što danas slavimo moći reći: dar domovine koju volimo kršćanskom ljubavlju. A Bog ima dovoljno rose da u našim pustinjama progovori svojom prisutnošću i da nas ojača za novi hod. Kušnje su nam potrebne, da se ne pouzdajemo u svoju snagu, nego u Božju dobrotu.

Amen.

✠ Ivan Šaško